

Befolkningsutviklingen

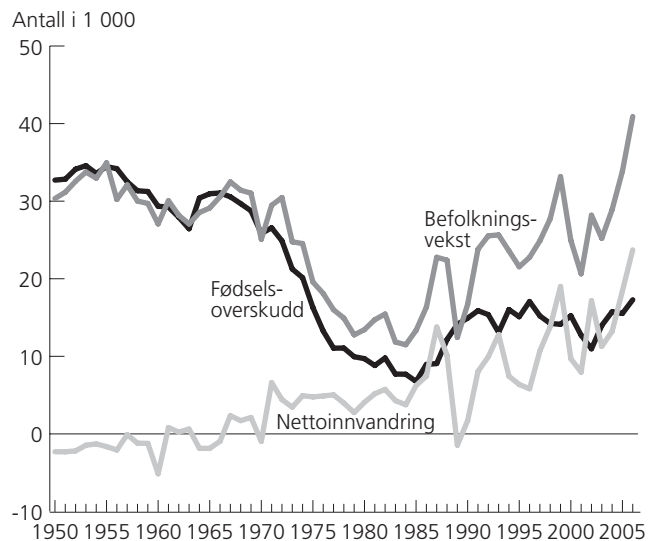
Befolkningsveksten i 2006 var den høyeste i norsk historie. Dette skyldes først og fremst en sterk økning i innvandringen, men også at det var færre som flyttet fra landet og flere fødler enn i de foregående årene. Antall dødsfall endret seg lite. Svingningene i befolkningsveksten de siste årene skyldes i stor grad endringer i nettoinnvandringen. Fødselsoverskuddet, det vil si differansen mellom levendefødte og dødsfall, har variert noe mindre, som vist i figuren. Folketallet vokste med 40 900 personer i 2006, mot 39 200 i 1946, året med nest høyest vekst i norsk historie. I 1946 skyldtes veksten høyt fødselstall, mens den i 2006 skyldtes både fødselsoverskudd og høy innvandring. Innvandringsoverskuddet utgjorde 58 prosent av befolkningsveksten i 2006. I forhold til folketallet var veksten 1,26 prosent i 1946 og 0,88 prosent i 2006 – den høyeste relative veksten siden 1957. Se boksen for en forklaring av noen begreper.

Fødsler

Fødselstallet fortsatte å øke og var i 2006 det høyeste siden 2000, se figuren på neste side. Samlet fruktbarhetstall (SFT) for 2006 anslås til 1,9 per kvinne, fremdeles litt under reproduksjonsnivået på 2,1 barn per kvinne, se boksen. Dette er det høyeste tallet siden 1991 og innebærer en videreføring av den svake fruktbarhetsoppgangen vi har hatt siden 2002.

Fruktbarhetsnivået i Norge er fortsatt blant de høyeste i Europa, etter Frankrike, Island og Irland, men Norge er altså ikke alene om å ha høy fruktbarhet. Foreløpige anslag viser at SFT var på 1,86 i Sverige og 2,0 i Frankrike i 2006. De siste årene har fruktbarheten gått litt opp i flere andre europeiske land, blant annet Danmark, Italia og Spania. Samlet fruktbarhetstall for

Befolkningsvekst, fødselsoverskudd og nettoinnvandring

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

EU-landene er fortsatt lavt. Det økte bare ubetydelig fra 2004 til 2005 (fra 1,51 til 1,52 barn per kvinne). Sør- og Øst-Europa har lavest fruktbarhet, både i Europa og i verden som helhet. Blant EU-landene i 2005 var SFT høyest i Frankrike (1,94) og lavest i Polen (1,24).

Siden 1970-tallet har norske mødres gjennomsnittsalder økt betydelig, for første fødsel fra 23,4 år i perioden 1971-1975 (førstefødsler i ekteskap) til 28,1 år i 2005, og for alle fødler fra 26,6 til 29,8 år. Selv om mødrene blir stadig eldre, er fortsatt fødslene ganske konsentrert, 2/3 av dem skjer i aldrene 25-34 år.

Befolkningsendringer

År	Folketall per 1.1.	Levende-fødte	Dødsfall	Innvandring	Utvandring	Nettoinnvandring	Fødsels-overskudd	Befolknings-vekst ¹	Innenlandske flyttinger
1991-1995 gjennomsnitt	4 299 171	60 196	45 102	27 465	18 546	8 919	15 094	24 025	170 573
1996-2000 gjennomsnitt	4 420 819	59 522	44 348	34 690	22 885	11 805	15 174	26 696	191 433
2001	4 503 436	56 696	43 981	34 264	26 309	7 955	12 715	20 630	201 851
2002	4 524 066	55 434	44 465	40 122	22 948	17 174	10 969	28 186	193 100
2003	4 552 252	56 458	42 478	35 957	24 672	11 285	13 980	25 205	190 893
2004	4 577 457	56 951	41 200	36 482	23 271	13 211	15 751	28 906	190 446
2005	4 606 363	56 756	41 232	40 148	21 709	18 439	15 524	33 856	193 615
2006	4 640 219	58 545	41 253	45 776	22 053	23 723	17 292	40 915	202 009
2007	4 681 134								
Per 1 000 innbyggere									
1991-1995 gjennomsnitt		14,0	10,5	6,4	4,3	2,1	3,5	5,6	39,6
1996-2000 gjennomsnitt		13,4	10,0	7,8	5,2	2,7	3,4	6,0	43,2
2001		12,6	9,7	7,6	5,8	1,8	2,8	4,6	44,7
2002		12,2	9,8	8,8	5,1	3,8	2,4	6,2	42,6
2003		12,4	9,3	7,9	5,4	2,5	3,1	5,5	41,8
2004		12,4	9,0	7,9	5,1	2,9	3,4	6,3	41,5
2005		12,3	8,9	8,7	4,7	4,0	3,4	7,3	41,9
2006		12,6	8,9	9,8	4,7	5,1	3,7	8,8	43,3

¹ Folketilveksten er regnet som differensen mellom folketallet 1. januar i påfølgende år.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Levealder

Forventet levealder ved fødselen har økt raskt de siste årene. I 2005 var den 77,7 år for menn og 82,5 år for kvinner, det høyeste nivået som noen gang er beregnet for Norge. Antall dødsfall var litt lavere i 2006 enn i 2005, slik at den forventede levealderen forventes å ha økt ytterligere.

Levealderen for menn øker fortsatt raskere enn for kvinner. Siden 2000 har mennenes levealder økt med om lag 0,3 leveår per kalenderår, mot 0,25 leveår for kvinner. Forskjellen mellom kvinners og menns levealder går derfor ned, og den var 4,8 år i 2004. Avviket ligger imidlertid fortsatt over nivået på 3-4 år på 1950-tallet, da mennenes forventede levealder begynte å stagnere på grunn av økende hjerte- og kardødelighet.

Inn- og utvandring

Innvandringen til Norge økte sterkt i 2006 og kom opp i 45 776 personer, som er det høyeste registrerte nivået noen gang. Den forrige toppen var på snau 42 000 i 1999. Samtidig sank utvandringen litt, til det laveste nivået på ti år. Dette førte til et rekordhøyt innvandringsoverskudd i 2006, på 23 700 personer. Dette er 4 700 over nivået i 1999. Dobbelt så mange flyttet til som fra Norge i 2006.

Utvidelsen av EU med åtte nye medlemsland i Øst-Europa den 1. mai 2004 ga lettere adgang til innreise og opphold i Norge for borgere fra disse landene, selv om det ble innført overgangsregler. Overgangsreglene innebærer at personer fra disse landene kan oppholde seg i Norge i tre eller seks måneder som arbeidssøkere, men de kan ikke begynne å jobbe før de har fått tillatelse, og det stilles strenge krav til arbeidsforholdet.

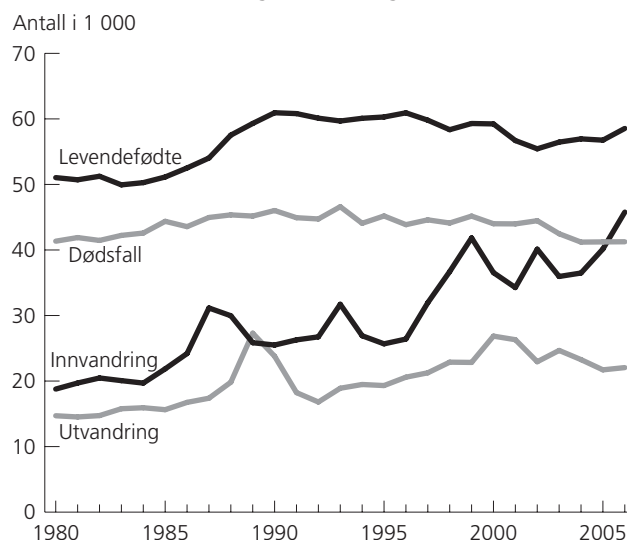
Bulgaria og Romania ble medlemmer av EU den 1. januar 2007, men inntil EØS-avtalen er avklart er det ingen endringer i reglene som gjelder for arbeidsinnvandring fra disse landene. Regjeringen har imidlertid gått inn for at det skal være samme overgangsordninger som ved den forrige EU-utvidelsen.

EU-utvidelsen førte til store endringer i de registrerte flyttestrømmene til Norge, mest fra Polen og Litauen. Fra disse to landene økte innvandringen med henholdsvis 127 og 70 prosent fra 2005 til 2006.

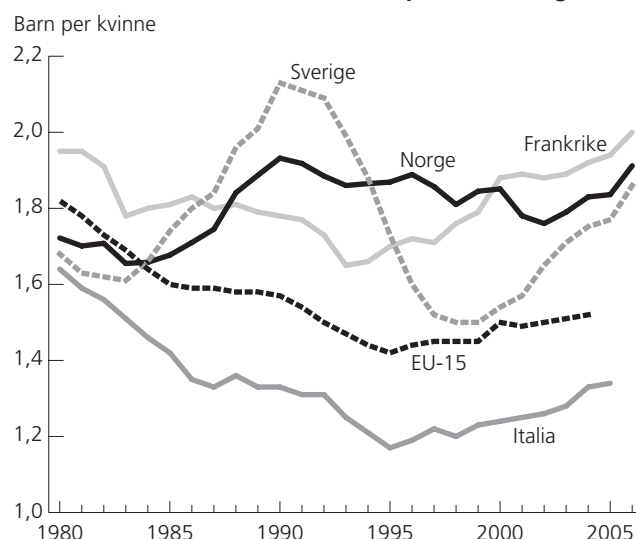
I mange år flyttet noen hundre polakker årlig til Norge, og noen færre ut. Flertallet var kvinner, som vitner om at en stor del av denne innvandringen skyldtes ekteskapsinngåelser. Men i 2004 endret innvandringen fra Polen brått både omfang og karakter. Innvandringen av polske statsborgere økte fra 600 i 2003 til 1 600 i 2004 og har siden vokst til over 7 400 i 2006. Hittil har utvandringen av polakker bare økt litt, til 600 i 2006, men denne utvandringen vil trolig bli høyere i årene som kommer.

Før 2004 arbeidet mange polakker i Norge som sesongarbeidere, mens et ukjent antall kom hit som turister og arbeidet uten arbeidstillatelse. Det var ven-

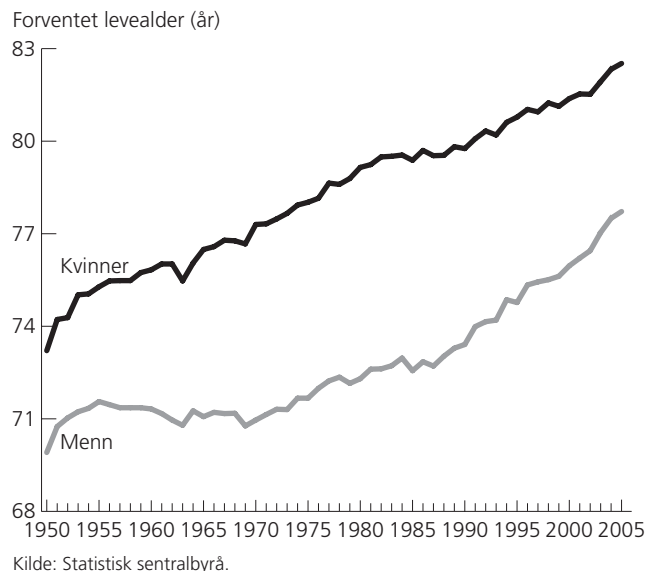
Fødte, dødsfall, inn- og utvandring

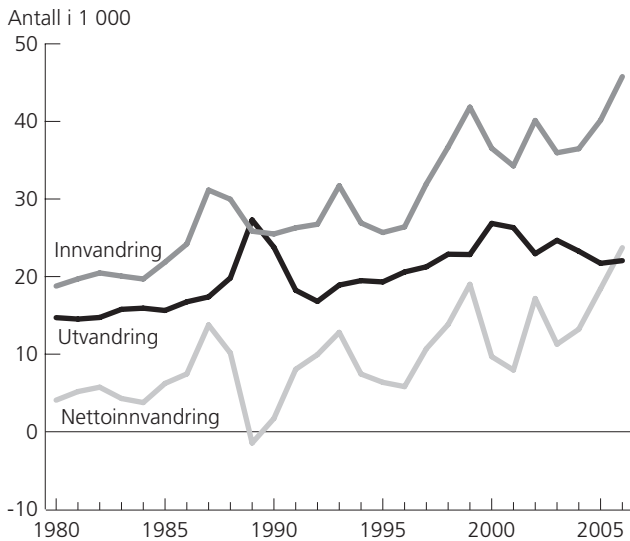

Samlet fruktbarhetstall i noen europeiske land og EU-15¹

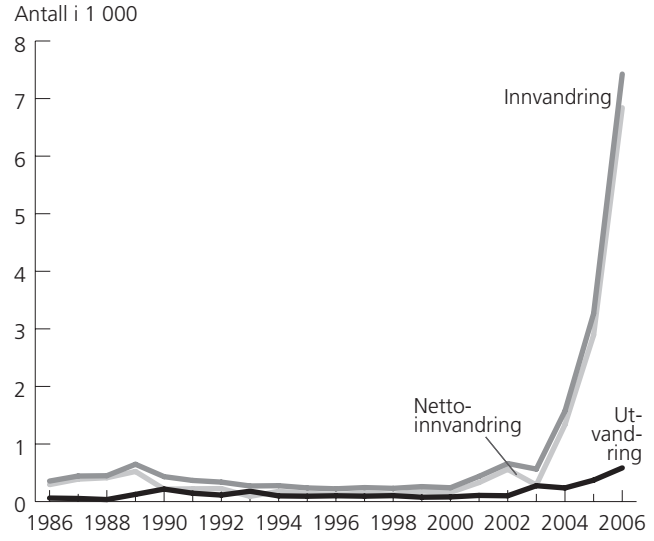

Forventet levealder ved fødselen

Inn- og utvandring

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Inn- og utvandring av polske statsborgere

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Inn- og utvandring i 2006 etter statsborgerskap

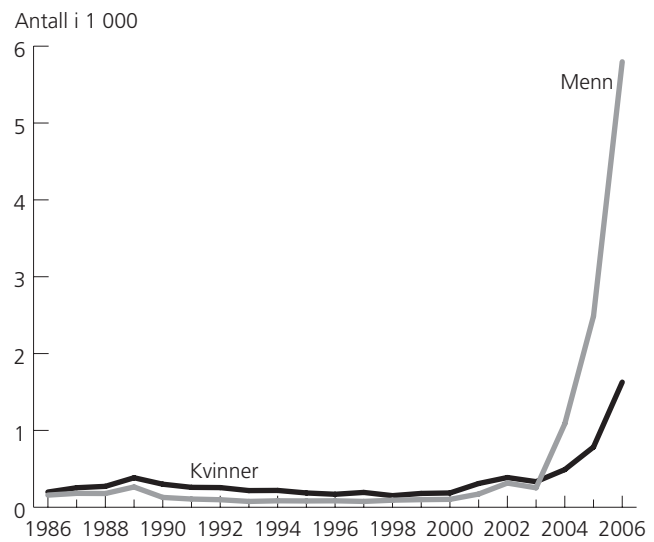
	Inn- vandring	Ut- vandring	Nettoinn- vandring
I alt	45 776	22 053	23 723
Ikke-vestlige land ¹	24 824	5 115	19 709
Vestlige land	12 370	7 356	5 014
Norge	8 351	9 563	-1 212
Statsløs og uoppgitt	231	19	212

¹ Omfatter Asia med Tyrkia, Afrika, Sør- og Mellom-Amerika og hele Øst-Europa, også EUs nye medlemsland.

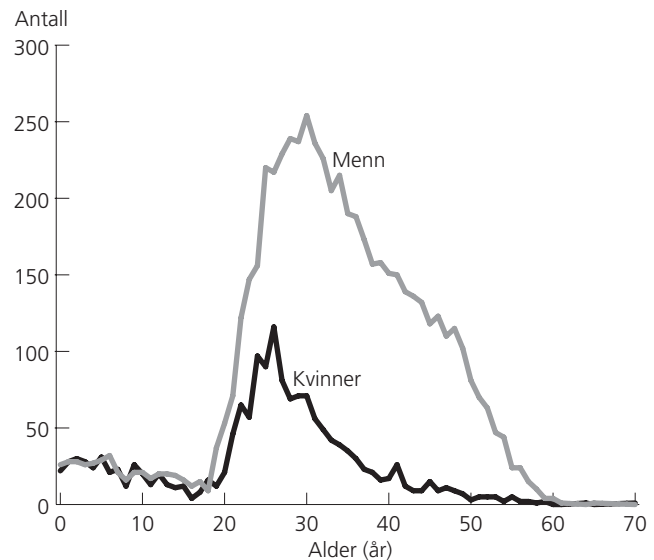
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

tet at en del av disse ville konvertere sine oppholds- og arbeidsforhold etter 1. mai 2004. Dette kan ha skjedd, og i tillegg er det trolig kommet mange nye arbeidstakere. Størsteparten av de polske innvandrerne er unge menn, som vist i figurene. I 2006 var 75 prosent menn, en økning fra godt under halvparten før 2004. 64 prosent av mennene var i aldrene 18-39 år og 93 prosent 18-59 år, men med en betydelig andel over 40 år (29 prosent). Bare 1 prosent var over 60 år. Vi ser imidlertid at et økende antall er kvinner – mange av dem kommer trolig både på grunn av familieforhold og arbeid. Det er også en del polske barn som flytter til Norge, antallet 0-15 år økte fra 83 i 2003 til 701 i 2006. Antall tillatelser til familieinnvandring økte fra 400 i 2004 til 1 700 i 2006. Disse trendene tyder på at familieinnvandring er økende, men at den fortsatt er relativt liten. Trolig vil mange polske familier etter hvert bosette seg i Norge på mer eller mindre permanent basis.

Også fra en del vesteuropeiske land har innvandringen økt betydelig de siste årene. Fra Tyskland og Nederland har antall innvandrere økt med henholdsvis 32 og 29 prosent fra 2005 til 2006, til 2 300 og 800. Fra Russland derimot, var det en nedgang, fra 1 400 personer i 2005 til 1 100 i 2006.

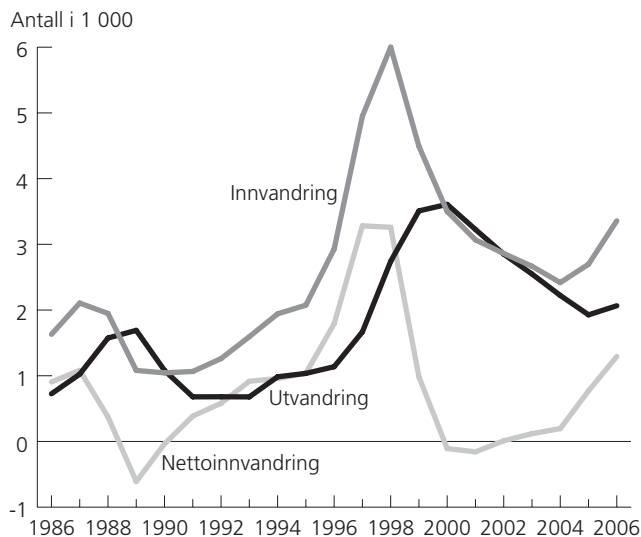
Innvandring av polske statsborgere etter kjønn

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Innvandring av polske statsborgere etter alder og kjønn i 2006

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Inn- og utvandring av svenske statsborgere

Migrasjonen mellom Norge og Sverige er svært konjunkturfølsom og avhenger av arbeidsmarkedet i begge landene. Fra 2005 til 2006 økte innvandringen fra 2 700 til 3 400 personer, eller med 26 prosent. Samtidig økte utvandringen til Sverige med bare 100, slik at nettoinnvandringen gikk opp fra 800 til 1 300 fra 2005 til 2006. Til forskjell fra flytting blant de fleste andre lands statsborgere, er det mange unge enslige som flytter til Norge for en kortere periode. Derfor er det også stor *utvandring* av svensker, slik at nettoinnvandringen svinger sterkt, og den er ofte liten eller negativ.

Flyttestrømmene til og fra Danmark er imidlertid svært forskjellige fra de svenske, fra 2005 til 2006 *sank* antall danske innvandrere med 2 prosent til 1 500.

Fra land utenfra Europa har innvandringen økt jevnt fra Thailand, der ekteskapsinngåelser dominerer, mens den svinger sterkt over tid fra konfliktrammede land som Afghanistan, Irak og Somalia. Personer med pakistansk bakgrunn utgjør den største gruppen i innvandrerbefolkningen i Norge, men innvandringen av pakistanske statsborgere er nå liten og har vært stabil de siste femten år på rundt 500. Om lag 200 av dem flytter ut hvert år.

Tabellen gir en oversikt over migrasjonen blant statsborgere med et innvandringsoverskudd på over 300 i 2006, det vil si fra 16 land (med en samlet nettoinnvandring på 18 200). Fra de resterende 158 land var nettoinnvandringen på bare 6 750, når norske statsborgere ikke regnes med. De fire øverste er alle land fra hvilke arbeidsinnvandring er den viktigste innvandringsgrunnen – og alle er europeiske.

Blant norske statsborgere var det også i 2006 netto *utvandring* (1200), på samme nivå som de siste ti år.

Inn- og utvandring i 2006 etter statsborgerskap. Land med nettoinnvandring større enn 300

Statsborgerskap	Inn- vandring	Ut- vandring	Nettoinn- vandring
I alt	45 776	22 053	23 723
Polen	7 425	585	6 840
Tyskland	2 281	715	1 566
Sverige	3 358	2 065	1 293
Litauen	1 332	236	1 096
Somalia	1 199	185	1 014
Thailand	1 053	155	898
Filippinene	1 057	204	853
Russland	1 075	260	815
Irak	925	159	766
Afghanistan	598	35	563
Nederland	780	251	529
Burma	524	3	521
Storbritannia	971	555	416
India	564	177	387
Pakistan	485	169	316
Kina	607	295	312
Norge	8 351	9 563	-1 212
Andre	13 191	6 441	6 750

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Begreper

Befolkningsstatistikken omfatter personer som er registrert bosatt i Norge, det vil si personer som forventes å ha sitt faste bosted i Norge i minst et halvt år og som har gyldig oppholdstillatelse. Som nevnt i avsnittet om arbeidsinnvandring er det en del som arbeider i Norge som ikke kommer med i statistikken. Statistikken inkluderer dessuten en del personer som har flyttet til utlandet uten at dette er registrert.

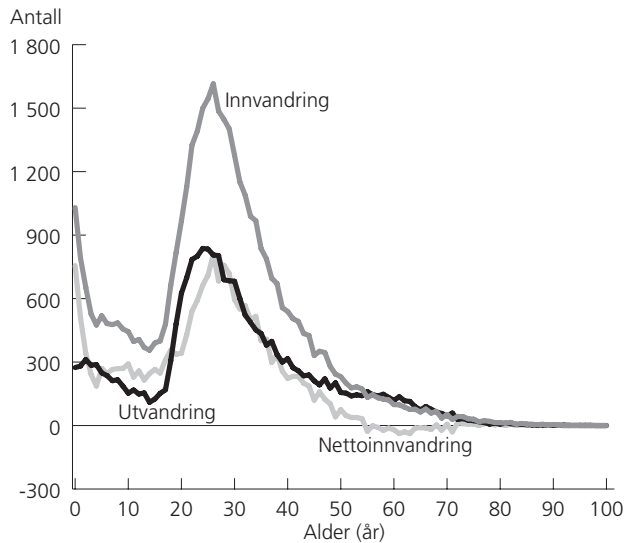
Nettoinnvandring, også kalt innvandringsoverskudd, er forskjellen mellom antall som flytter inn og ut av landet.

Innvandrerbefolkningen består av personer med to utenlandsfødte foreldre: førstegenerasjonsinnvandrere som har innvandret til Norge, og personer som er født i Norge med to foreldre som er født i utlandet, se <http://www.ssb.no/innvandring/>.

Framskrivning av befolkningen ble sist gjort av SSB for perioden 2005-2060, se <http://www.ssb.no/emner/02/03/folkfram/>. Samtidig ble det publisert en framskrivning av innvandrerbefolkningen, se <http://www.ssb.no/innvfram/>.

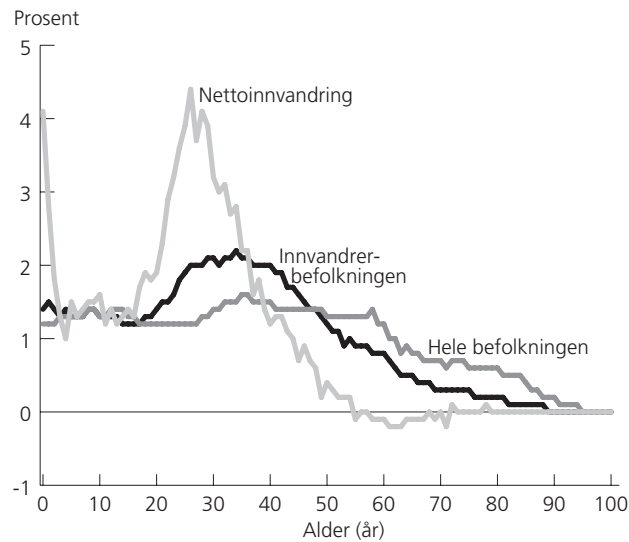
Samlet fruktbarhetstall beregnes som summen av ettårige aldersavhengige fruktbarhetsrater 15-49 år. Det kan tolkes som antall barn hver kvinne kommer til å føde under forutsetning av at fruktbarhetsmønsteret i perioden varer ved og at dødsfall ikke forekommer. For at det ikke skal bli befolkningsnedgang på lang sikt, må SFT være større enn 2,07 barn, når vi ser bort fra inn- og utvandring.

Antall inn- og utvandrere etter alder i 2005

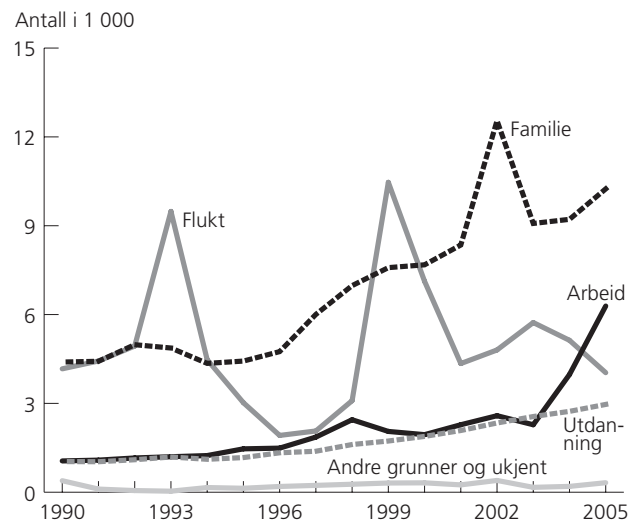
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Aldersfordeling til nettoinnvandringen, innvandrerbefolkningen og hele befolkningen i 2005

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Førstegangsinflyttinger av innvandrere med ikke-nordisk statsborgerskap, etter innvandringsgrunn og -år

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Innvandring og aldersstruktur

Migrasjon påvirker befolkningens aldersstruktur, fordi de som flytter til Norge gjennomsnittlig er betydelig yngre enn de som allerede bor her. Enhver innvandringsstrøm medfører en viss utvandring, og de som utvandrer er også yngre enn befolkningen som helhet, men litt eldre enn innvandrerne. Så lenge innvandringsoverskuddet er så stort som det er nå, dominerer innvandrernes aldersstruktur. Figuren øverst på denne siden viser alderfordelingen til inn- og utvandrere i 2005, samt fordelingen til nettoinnvandringen. I 2005 var gjennomsnittsalderen for innvandrere 26,9 år, og for utvandrere nesten 3 år høyere, 29,8 år. Vi ser også at i eldre mellom om lag 60 og om lag 70 år var nettoinnvandringen *negativ* i 2005. Dette skyldes vesentlig utvandring av norske statsborgere i disse aldre.

Sammenlikning av innvandrerbefolkningen bosatt i Norge og den samlede befolkningen viser at innvandrerne er mye yngre enn totalbefolkningen, og at de er konsentrert til de mest yrkesaktive aldre. Andel barn blant innvandrerne er som i totalbefolkningen (26 prosent i alderen 0-19 år). I 2005 var 63 prosent av innvandrerne og 48 prosent av innvandrerbefolkningen 20-44 år, mot bare 35 prosent av totalbefolkningen. Gjennomsnittsalderen for innvandrerbefolkningen (33 år) var betydelig lavere enn for hele befolkningen (38 år), fordi det stadig kommer nye innvandrere.

Foreløpig har innvandringen hatt liten effekt på den samlede befolkningens alderfordeling fordi innvandrerbefolkningen foreløpig ikke utgjør mer enn 8 prosent. Gjennomsnittsalderen for Norges befolkning utenom innvandrerbefolkningen er bare 0,5 år høyere enn for den samlede befolkning. Men dersom innvandringen fortsetter på nåværende nivå, vil effekten på aldersfordelingen bli større. Eksempelvis vil befolkningens gjennomsnittsalder bli om lag to år lavere i 2050 med høy innvandring enn dersom det er null nettoinnvandring, mens andelen over 67 år vil bli henholdsvis 21 og 24 prosent. Høy innvandring betyr her en nettoinnvandring på 24 000 per år i perioden 2000-2060, eller omtrent som registrert i 2006.

Selv om innvandrerne er betydelig yngre enn totalbefolkningen, er det urealistisk at vi kan ha så stor innvandring at befolkningen ikke eldes sterkt i årene som kommer. På den annen side vil høy innvandring kunne dempe byrden av en stor andel eldre, og dermed de problemer som en gammel befolkning skaper.

Innvandringsgrunner

Antall asylsøkere har gått sterkt ned de siste årene, fra nesten 17 500 personer i 2002 til 5 400 i 2005, og var på samme nivå i 2006 (5 300). Asylsøkere kommer ikke med i tallet på innvandrere før de får oppholdstillatelse. I 2006 ble om lag 2 300 personer bosatt i Norge etter å ha fått oppholdstillatelse på bakgrunn av asyl eller flyktningsliknende årsaker. Dette er en

fortsettelse av nedgangen siden 2001, da 6 000 søknader ble innvilget (inkludert overføringsflyktninger).

Ifølge tall fra UDI økte antall familieinnvandringstillatelser fra 13 000 i 2005 til 14 000 i 2006. Et stort antall av disse skyldes at norske statsborgere uten innvandrerbakgrunn gifter seg med utlendinger. Det ble gitt flest familieinnvandringstillatelser til personer fra Polen, Thailand, Somalia, Tyskland, Irak og Russland. (Antall familieinnvandringstillatelser avviker fra det faktiske antall som har familie som innvandringsgrunn. I 2005 var disse tallene henholdsvis 13 000 og 10 200. Tilsvarende er det også forskjell på antall som har arbeid som innvandringsgrunn og antall godkjente arbeidstillatelser.)

Arbeid som innvandringsgrunn har økt sterkt de siste årene, både absolutt og relativt. «Utdanning» og «familie» har også økt, men ikke like raskt, mens fluktgrunner har svingt sterkt over tid. I 2005 flyttet det 23 900 personer med ikke-nordisk statsborgerskap til Norge for første gang. Av disse var arbeid innvandringsgrunn for 26 prosent, en økning fra 19 prosent i 2004. Familieetablering eller -gjenforening er imidlertid fortsatt den vanligste innvandringsgrunnen, med rundt 43 prosent i 2005.

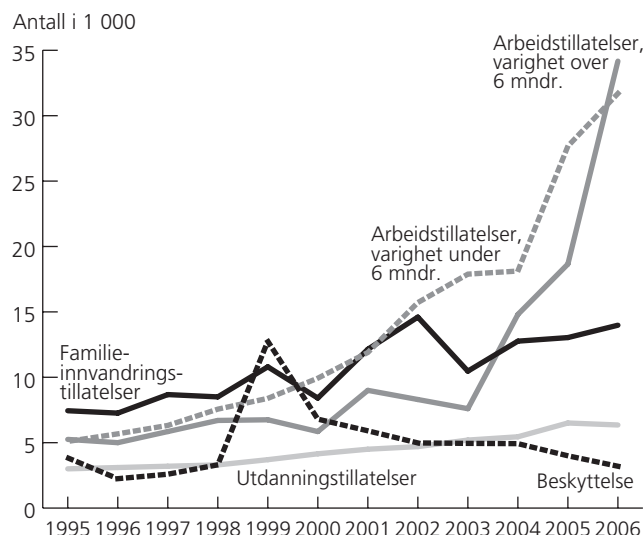
Arbeidsinnvandring

For å være registrert bosatt skal man forventes å ha sitt faste bosted i Norge i minst et halvt år og dessuten ha gyldig oppholdstillatelse. Som nevnt i boksen om arbeidsinnvandring i arbeidsmarkedskapitlet er det en rekke personer som arbeider i Norge og som ikke oppfyller disse betingelsene. Dette gjelder blant annet utstasjonerte arbeidstakere i forbindelse med tjenesteoppdrag og utleide arbeidstakere fra bemanningsbyråer, sesongarbeidere med kortvarig arbeidstillatelse, personer bosatt i andre land som pendler til Norge eller arbeider på kontinentalsokkelen eller på norske skip i utenrikssjøfart, samt asylsøkere som ikke har fått oppholdstillatelse. I tillegg kommer personer som arbeider uten arbeids- (og ofte oppholds-) tillatelse. I fjerde kvartal 2005 var det ca 38 000 lønntakere som ikke var registrert bosatt i Norge.

Det er altså mange personer som arbeider i Norge og som ikke kommer med i den registerbaserte sysselsettings- og befolkningsstatistikken, både personer som ikke bor i landet og personer som arbeider her på korttidsopphold.

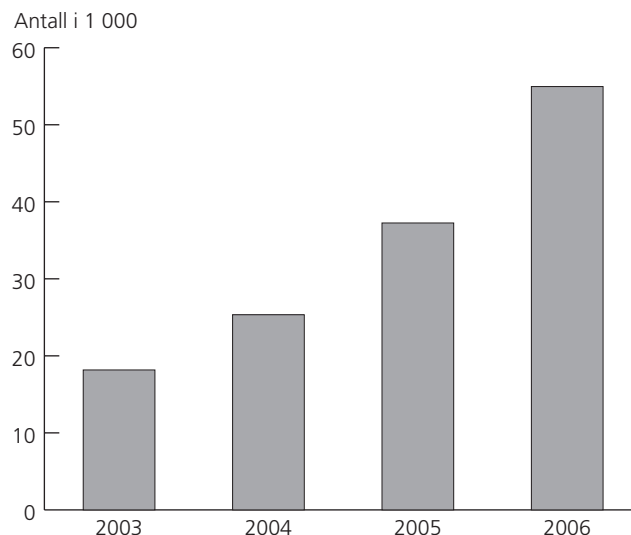
Antall arbeidstillatelser gir en antydning om hvor mange som arbeider i Norge uten å være bosatt her, men heller ikke dette tallet gir noe nøyaktig bilde, fordi en del personer har flere korttidsopphold i løpet av ett år, fordi en del tillatelser ikke blir tatt i bruk, og fordi en del arbeider her uten arbeidstillatelse. Figurene viser imidlertid at antall arbeidstillatelser er økende, spesielt tillatelser med lang varighet, det vil si over 6 måneder.

Oppholdstillatelser etter type

Kilde: UDI.

Arbeidstillatelser gitt til borgere av nye EØS-land

Kilde: UDI.

De siste årene har det vært en sterk økning i antall sysselsatte fra nye EU-land. Mange av disse er ikke registrert bosatt i landet og omfattes derfor ikke av innvandringsstatistikken. For eksempel økte antall lønntakere fra nye EU-land som ikke var registrert bosatt med om lag 7 700 fra fjerde kvartal 2003 til fjerde kvartal 2005, mens 3 900 innvandret (ble registrert bosatt) i samme periode. I 2006 ble det gitt 55 000 arbeidstillatelser til borgere av de nye EØS-landene.

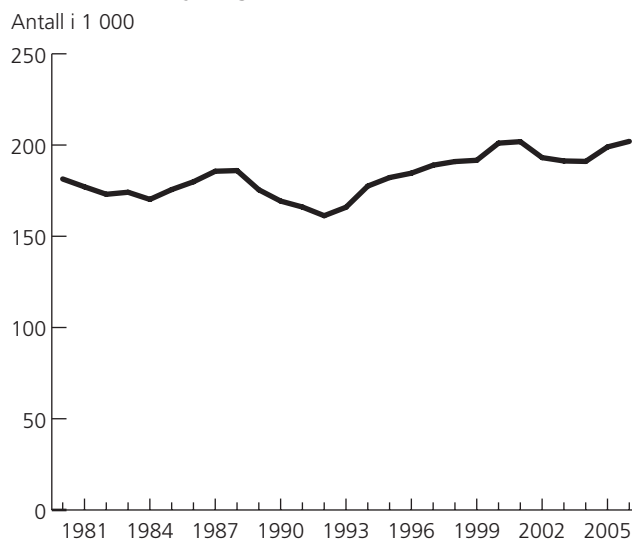
I 2006 ble det gitt 2 018 arbeidstillatelser til faglærte (spesialister). Dette er en økning fra 2005, da det ble gitt 1 223 slike tillatelser, men det er langt igjen til den årlige kvoten på 5 000. Flest tillatelser ble gitt til personer fra India, Russland, USA, Kina og Filippinene.

Regional befolkningsutvikling

I 2005 flyttet 202 000 personer fra en kommune til en annen. Dette er over 8 000 flere enn året før, og litt høyere enn i 2001 under den forrige høykonjunkturen. Dette er det høyeste innenlandske flyttetallet siden registreringen begynte i 1957, bortsett fra et høyt tall i 1970 som skyldes registertekniske forhold. I forhold til folketallet var mobiliteten litt høyere i 2001 og 2002 enn i 2006.

Sentraliseringen fortsatte i 2006, med størst befolkningsvekst i Oslo, Akershus og Rogaland. Folketallet gikk ned i Oppland, Sogn og Fjordane, Nordland og Finnmark. Over halvparten av kommunene (232 av i alt 431) tapte folketall i 2006, det høyeste antallet siden 1996.

Innenlandske flyttinger¹

¹ Flyttinger over kommunegrenser.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.